

Nr 306.

Av herr **Andersson** i Stockholm, *om skrivelse till Kungl. Maj:t angående uppförande genom statens försorg av bostadshus för statstjänare i vissa större städer och industriorter.*

Bland de sociala frågor, som beröra våra städer och större industrisamhällen, intar bostadsfrågan utan tvivel det förnämsta rummet. Trångboddhet eller fullständig brist på bostäder äro därstädes permanenta företeelser. I alla industrisamhällen har befolkningens tillväxt ökat i hastigare tempo än tillgången på bostäder. Storindustrien har, utan att ägna någon omtanke åt sina arbetares bostadsförhållanden, sammandragit tusental efter tusental av familjer till industriorterna. Kommunerna hava dels av ekonomiska orsaker icke förmått, dels också av kommunalpolitiska skäl saknat vilja att i tid förebygga bostadsbristen. Produktionen av bostäder, som därför nästan uteslutande varit hänvisad till det privata initiativet, har bedrivits som en spekulationsaffär. I någon mån har visserligen bostadstillgången ökat genom egnahemsrörelsen och i en del städer genom kommunala bostadsbyggen, men någon verklig förbättring av den stora massans bostadsbehov har man icke lyckats åstadkomma. Om industrien, som väl alla hoppas, kommer att gå en fortsatt utveckling till mötes, torde ovan nämnda åtgärder, om de icke vidtagas i större omfattning än hittills, icke heller i framtiden bliva tillfyllestgörande. De bliva icke ens tillräckliga att bibehålla bostadstillgången vid dess nuvarande nivå. Utsikterna att på detta sätt åstadkomma en ökad bostadsproduktion synas för närvarande icke stora. Man måste därför räkna med, att egnahemsbyggandet i de större städerna och deras närmaste omgivningar snarare kommer att minska än öka. De höjda tomtprisen, de oerhörda kostnaderna för byggnadsmateriel och de stegrade biljettprisen å trafiklederna äro med visshet orsakerna härtill. Med avseende på de kommunala åtgärderna kan man visserligen förutsätta, att de demokratiska kommunalrepresentationer, som säkerligen

bliva en följd av den kommunala rösträttsreformen, skola i högre grad beakta småfolkets intressen i berörda avseende. För att kunna avhjälpa den ofantliga brist på bostäder, som är rådande särskilt i de större städerna, torde det emellertid krävas så stora kapital, att även den mest demokratiska kommunalförvaltning måste gå fram med försiktighet. Då bostadsfrågan dock är en livsfråga för flertalet av de egendomslösa industriarbetarna, tränges den så kraftigt i förgrunden, att nya hjälpkällor måste uppsökas, om de hittills befintliga icke äro tillräckliga. Det kan därvid ifrågasättas, om kommunerna ensamma skola anses skyldiga att ikläda sig dessa förpliktelser. De böra visserligen intaga en ledande ställning ifråga om tomtpolitik och bostadsproduktion, men det kan t. ex. ifrågasättas, om ej de större industriföretagen borde åläggas att, i proportion till antalet arbetare eller tjänstemän, bidra med bostadsbyggens finansiering.

De enskilda industriidkarna ha dock icke ensamma åstadkommit denna tillströmning av arbetare och tjänstemän till städer och industrisamhälLEN. Även staten räknar numera så många anställda, att dessa i de större städerna väl uppgå till såväl tusen- som tiotusental. Med undantag av statens järnvägar bidra statens verk icke i nämnvärd mån till anskaffande av bostäder åt sin personal. Men även för dess vidkommande torde antalet bostadsbyggen vara synnerligen ringa i förhållande till personalens antal. Oavsett vilka förpliktelser som kan anses berättigat att pålägga de enskilda industriidkarna, torde statens skyldighet i berörda fall näppeligen kunna bli föremål för meningsskiljaktighet. Det är ju visserligen sant, att statsmedlen redan förut äro hårt anlitade. Bidrag till bostadsbyggen för de statsanställda får emellertid icke betraktas som improduktiv verksamhet. För staten såväl som för kommuner och enskilda skulle dylika byggnadsföretag kunna förränta sig genom hyresinbetalningar, amorteringar eller andra eventuella avgifter.

Anskaffningen av bostäder kan ju tänkas ske efter olika linjer. Den enklaste lösningen vore måhända, att staten byggde så stort antal bostäder som motsvarade behovet för i dess tjänst anställd personal och i vanlig ordning uthyrde desamma. Egnahemsanskaffning för de statstjänare, som så önskade, vore emellertid också en tänkbar utväg, i vilket fall genom lånebidrag skulle kunna beredas möjlighet till uppförande av egnahem, där tomtförhållandena sådant medgäve. Där detta ej vore lämpligt, borde lån beviljas för bildande av kooperativa bostadsföreningar, vilka kunna grundas dels på nyttjanderätt till lägenheterna, dels på äganderätt till desamma. På åtskilliga platser kan möjligen statens bostadsanskaffning underlättas därigenom, att i dess ägo finnas lämpliga tomtmarker. Dessa böra givetvis skyddas för enskild spekulation.

Det vore i detta sammanhang önskvärt att med siffror belysa såväl den omfattning, varmed staten redan nu bidrager till anskaffandet av bostäder åt sin personal, som också de åtgärder, vilka ytterligare vore behövlige. En dylik utredning är jag emellertid icke i tillfälle att framlägga. Den bör dels grundas på officiella uppgifter för att kunna utgöra ledning vid frågans eventuella lösning, dels omfatta beräkning över i vilken utsträckning staten kunde bidraga till uppförandet av bostadshus. Vidare borde inhämtas kännedom om de statsanställdas önskningsar med avseende på de olika metoder, som kunna komma till användning. Då jag sålunda med hänsyn till frågans outredda läge icke kan avgiva något positivt förslag, får jag på grund av vad ovan anförts vördsamt hemställa,

att andra kammaren för sin del måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täckes låta utreda, i vad mån och under vilka villkor staten bör bidraga till lösandet av de större städernas och industriorternas bostadsfråga medels uppförandet av bostadshus för statstjänare, i de fall då staten på dessa platser i sin tjänst har ett större antal arbetare eller tjänstemän anställda.

Stockholm den 31 januari 1919.

Ernst Andersson,
Stockholm.

I motionen instämma:

Olof Nilsson,
Örebro.

M. Chr. Jensen.
